

کۆنتین شیعری چاپکراوی نالی ئەو شیعریه که سالی ۱۹۰۹ له ژماره (۷) ی رۆژنامهی «کورد تهعاون و تهرهقی غهزه تهسی» دا به لیکدانه وهی تورکییه وه بلاوکراوه ته وه. (۱)

تا ئەم ساته له هیچ کتیب، یان وتار و لیکۆلینه وه یه کدا نه که وتوه ته بهرچاوم که سیک ناماژهی بۆ ئەو شیعری نیو ئەو رۆژنامه یه کردبیت و لیبی کۆلیبیته وه. (۲)

ئەو شیعره له چاپه کانی دیوانی نالی و گه لیک کتیب و گوشار و رۆژنامه دا بلاوکراوه ته وه، به لام هه ندیک وشه و دهسته واژه و رسته یان، جیاوازی هه یه له گه ل ئەوهی که له رۆژنامه ی «کورد تهعاون و تهرهقی غهزه تهسی» دا بلاوکراوه ته وه.

له م کورته لیکۆلینه وه یه دا سه ره تا شیعره که و لیکدانه وه تورکییه که به و جۆرهی که له ژماره (۷) ی رۆژنامه ی «کورد تهعاون و تهرهقی غهزه تهسی» دا بلاوکراوه ته وه وه کو خۆی ده نووسمه وه، پاشان شیعره که به شپوهی رینوسی ئیستای کوردی ده نووسمه وه، ئینجا هه مان تیکست به و جۆرهی که له دیوانی نالی [چاپه که ی سالی ۱۹۷۶] دا بلاوکراوه ته وه، ده خه مه بهرچاوی خوتنه ران. دواییش چهند په راویز و روونکردنه وهی پیویست ده نووسم. به و ئومیدیهی شاره زایانی شیعری نالی به سه رنج و روونکردنه وهی خۆیان ئەم باسه ده لئه مه ند بکه ن.

دهقی شیعره که ی نالی به لیکدانه وهی تورکییه وه، به هه مان شپوهی که له ژماره (۷) ی رۆژنامه ی «کورد تهعاون و تهرهقی غهزه تهسی» دا بلاوکراوه ته وه:

رهبر اعتدال دن:

سلیمانیه لی افصح الاکرا د ابولمیا لی جناب (نالی) نک
کرده برغزل مناجات امیزیدر.
ای جلوه دری حسن و جلوه بخش قاشا
سررشتهء دین بیمددی تو نیه حاشا
ترجمه

شیعریکی نالی و چهند سه رنج و روونکردنه وه یه ک

جووتیار توفیق هه ورامی
(سوید)

نالی

لا حول ولا طول ولا قدره الا
بالله له القدره والکائن ماشا
بتون قوت، قدرت تصرف انجق جناب حقکدر.
نالی نیتی سحر بیان، حکمت شعره
اما نیتی قوت دل و قوت انشا
(نالی) نک نیتی سحر بیان، حکمت شعردر نه
چارکه غداسی دل و قدرهت انشائیه دن محروم در.
بو بیت ان من البیان لسحرا، وان من الشعر لحکمه،
حدیث شریفندن مقتبس اولدیغی وارسته، ایضاحدر.
دهقی شیعره که بهو جوړه ی که له ژماره (۷) ی رۆژنامه ی
«کورد تهعاون و تهرهقی غهزه تهسی» دا بلا و کراوه ته وه، به
رینوسی نوی:

ته ی جیلوه دهری حوسن و جیلوه به خشی ته ماشا
سهر پرشته ی دین بی مه ددی تو نییه حاشا
فه بیاضی ریاضی کل و میهر و مول [و] لهعلن
ته ی شهوقی روخ و ذهوق، لهبت ذاتقه به خشا
بهو رهحمه ته عامه که دهکا سهنگی سیه زهر
لهم قلبی وهکو برده رسته ره شه ره شه شا
ذه پراتی عکوسی که شیشی میهری جه لالن
وا دین و دهچن سهرزده خاقان و شاهه نشا
لا حول ولا طول ولا قدره ته نیلا
بیللاهی له هولقودره ته وه لکائینی ماشا
نالی نییه تی سیحری بهیان، حکمه تی شیعره
ته ما نییه تی قوه تی دل و قوه تی نینشا
شیعره که بهو جوړه ی که له دیوانی نالی [چاپه که ی
سالی ۱۹۷۶، ل ۷۵-۷۸] دا بلا و کراوه ته وه:

ته ی جیلوه دهری حوسن و جلوه و کیشی ته ماشا!
سهر پرشته یی دین بی مه ددی تو نییه، حاشا
فه بیاضی ریاضی گول و میهر و مل و لهعلی
ته ی شهوقی روخ و ذهوقی لهبت ذاتیقه به خشا
ذه پراتی عوکوسی که ششی میهری جه لالن
وا دین و دهچن سهرزده سولطان و شاهه نشا
جان بهر له بی بۆسه ی له بته عاشقی زارت
«فالبائس یستوهب من فیک معاشا»
بهو رهحمه ته عامه ته که دهکا سهنگی سیه زهر
لهم قلبه که وهک برده، ره شه، رهش ره شاشا

لا حول ولا طول ولا قوه الا
بالله، له القدره، والکائن ما شا
«نالی» نییه تی سیحری بهیان، حکمه تی شیعره
ته ما نییه تی قوه تی دل، قودره تی نینشا (۳)

ای حسنه جلوه، تجلی و نظر قماشیه جلا ی تعالی بخش
ایدن میدح حکیم! سنک مدد معنوی، الوهیتک رابطه بند
وجود اوله خیط الشعاع رؤیت و یاخود حبل المتین دیانت
سررشته سی حصول پذیر اولورمی؟ حاشا اوله ماز.

فیاض ریاض کل و مهر و مل لهعلن
ای شوق رخ و ذوق لب ذاتقه به خشا
ای شوق دیدار تابداری و ذمق لب لطفت باری رحیق
معنای وحدت و لنل نفع حکمتله ذاتقه بخش قلب و روح
اولان! کل ریاضکله کولش، باده و لهلک فیاضیدر.

بو رحمته عامه که دهکا سنگ سیه زهر
لهم قلب و کو برده رسته رشه رشاشا
سنگ سیاهی التونه قلب اندن رحمت عامکله سواد
عصیان ایله قاراران، طاش کسین بو قلبه رشحات
تلطفانکی سرپهرک سیراب ایله.

ذرات عکوس کششی مهر جلالن
وا دین و دهچن سهرزده خاقان و شه نشا
بو عالم فناده دیدبه کزین سلطنت و احتشام و ساطه
سطوت و دارات و شوکتلرینی تزیدی و اعلا سودساسیله
سهرزده و بی ارام اوله رقی پیدری کلوب گیتمکدر اولان
سلاطین و حکمداران مهرمیز جلالت و عظمکک ذرات
منعکسه، مجلوه سیدرلر.

پهراویژ و روونکردنه‌وه

(۱) کورد تعاون و ترقی غه‌زه‌ته‌سی، رهبر اعتدال، ژماره ۷، یهک شه‌مه ۱۷/۱/۱۹۰۹، (۲۴ ذی الحجه ۱۳۲۶-۳ کانون ثانی ۱۳۲۴)، ل ۵۶.

محهمه‌د ئەمین بۆژنه‌رسالن سالی ۱۹۹۸ له سوید هه‌ر «نۆ» ژماره‌که‌ی رۆژنامه‌ی «کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی غه‌زه‌ته‌سی» له یهک به‌رگدا، به‌گۆپینی باب‌ه‌ته‌کان له پیتی عه‌ره‌بیه‌وه بۆ لاتینی و نووسینی پیتشه‌کی و روونکردنه‌وه به‌زمانی تورکی، بلا‌وکرده‌وه. [محهمه‌د ئەمین بۆژنه‌رسالن، کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی غه‌زه‌ته‌سی، سوید-ئویسالا، وه‌شانخانا: دنگ، ۱۹۹۸]. بۆ نووسین و ئاماده‌کردنی ئەم باب‌ه‌ته سوودم له‌وه‌ به‌ره‌مه‌ی محهمه‌د ئەمین بۆژنه‌رسالن وه‌رگرتوه.

(۲) مامۆستا محهمه‌د ئەمین بۆژنه‌رسالن شیعره‌که‌ی نالی به‌لیکدانه‌وه تورکیه‌که‌وه له پیتی عه‌ره‌بیه‌وه گۆپیه‌وه بۆ پیتی لاتینی، به‌لام جیا له‌وه، هه‌یج زانیاری و روونکردنه‌وه‌یه‌کی ده‌رباره نه‌نووسیه‌وه.

(۳) دیوانی نالی، لیکۆلینه‌وه و لیکدانه‌وه‌ی: مه‌لا عه‌بدولکه‌رمی مودره‌یس و فاتیح عه‌بدولکه‌رم، پیتداچوونه‌وه‌ی: محهمه‌دی مه‌لا که‌رم، چاپی یه‌که‌م، له چاپکراوه‌کانی کۆری زانیاری کورد، به‌غدا، ۱۹۷۶، ل ۷۵-۷۸. [شایانی باسه که‌ چه‌ند به‌یتیکه‌ی ئەم شیعره له هه‌ندیک لاپه‌ره‌ی دیکه‌ی ئەم چاپه‌ی (دیوانی نالی) دا،

به‌نمونه هه‌یتراوه‌ته‌وه، وه‌ک له لاپه‌ره‌کانی: ۱۴، ۱۹، ۲۲، ۵۱-۵۲].

روونکردنه‌وه‌به‌ک

رێک‌خراوی «کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی جه‌معیه‌تی» له ۱۹/۹/۱۹۰۸ له ئەسته‌نبۆل دامه‌زرا، پاشان له مووسل، به‌دلیس، موش و دیاره‌که‌ر و چه‌ند شوپینی دیکه‌ی کوردستان لقی کرده‌وه. چه‌ند مانگ دوا‌ی دامه‌زاندنی، رۆژنامه‌یه‌کی سه‌نگینی به‌ناوی «کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی غه‌زه‌ته‌سی» یه‌وه به‌زمانی تورکی و کوردی ده‌رکرد که «صاحب امتیاز و مدیر و محرری: سلیمانیه‌لی توفیق» و «سر‌محرری: دیاره‌کرلی ئەحمه‌د جه‌میل» بوو. سلیمانیه‌لی توفیق پاشتر به «پیره‌مێرد» ناسرا. پیره‌مێرد شاعیر و نووسه‌ر و رۆژنامه‌نووسیکه‌ی ناسراوی کورده‌.

ئەحمه‌د جه‌میل که‌ به «میری کاتب زاده ئەحمه‌د جه‌میل» و «دیاره‌کرلی ئەحمه‌د جه‌میل» یش ناسراوه، رووناکبیریکه‌ی هه‌لکه‌وتووی شاری دیاره‌که‌ر بوو. سالی ۱۸۷۲ له دیاره‌که‌ر له دایک‌بووه. سه‌رنووسه‌ری کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی غه‌زه‌ته‌سی و خویشی یه‌ک‌یک له نووسه‌ره کارامه‌کانی بووه. له گه‌لێک گۆڤار و رۆژنامه‌ی تورکییدا وتار و باب‌ه‌تی جۆراوجۆری نووسیه‌وه و بلا‌وکردوه‌ته‌وه. سالی ۱۹۴۱ له دیاره‌که‌ر کۆچی دوا‌یی کردوه‌.

ناوه‌رۆکی به‌شی زۆری باب‌ه‌ته‌کانی «کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی غه‌زه‌ته‌سی» تابه‌ت بوون به‌ زمان و ئەده‌بی کوردی و مێژووی کورد و کوردستان.

شیعری «ئه‌ی جیلوه‌ده‌ری حوسن و جیلوه‌به‌خشی ته‌ماش» له ژماره (۷)ی رۆژنامه‌ی «کورد ته‌عاون و ته‌ره‌قی غه‌زه‌ته‌سی» که له ۱۷/۱/۱۹۰۹ دا ده‌رکراوه، به‌لیکدانه‌وه‌ی تورکیه‌وه بلا‌وکراوه‌ته‌وه. ناوی که‌سێک له پال‌باب‌ه‌ته‌که‌دا نه‌نووسراوه، واته‌ نه‌نووسراوه که‌ شیعره‌که‌ی بلا‌وکردوه‌ته‌وه و به‌تورکی لیکه‌ داوه‌ته‌وه. من وای بۆ ده‌چم که «پیره‌مێرد» ئەو تیکسته‌ شیعره‌ی له‌وه رۆژنامه‌یه‌دا بلا‌وکردیه‌ته‌وه و هه‌ر خوشی به‌تورکی لیکه‌ دا‌یه‌ته‌وه. وه‌کو پیتشتریش ئاماژه‌م بۆ کرد پیره‌مێرد «صاحب امتیاز و مدیر و محرری» رۆژنامه‌که‌ بووه‌.

ژماره ۷، رۆژی ۱۷/۱/۱۹۰۹